

THE CULTURAL HERITAGE IN THE TRAINING ART IN SIXTH GRADE

Denitsa V. Spasova

ABSTRACT: Art education in the sixth grade focuses on knowledge, skills and attitudes that form a comprehensive and in-depth insight into the achievements of national and global artistic culture. The learning subject during this phase develops and systemizes the skills and knowledge acquired in the initial phase. A new focus is the knowledge and activities related to the history of art and the connection between art and the virtual environment. By successfully illustrating the objects studied, pupils will receive targeted visual data according to the objectives and tasks of the specific learning content

Като съществена част от многобройните аспекти на културната сфера изобразителното изкуство, посредством многообразието на изразните си средства и форми на изява, е носител на послания и ценности, които са доказано незаменимо средство за развитие на емоционално-естетическото отношение на личността към заобикалящата реалност. Естетическите и възпитателни функции на изобразителното изкуство имат дълбоки педагогически традиции, както в национален, така и в световен мащаб.

Уроците, свързани с културно наследство в шести клас са насочени към овладяване на базисни знания и отношения към средновековното и ренесансовото изкуство и изграждане на естетически критерии за оценка на обекти от действителността и произведения на изкуството. Годишния брой за изучаване на предмета е общо 68 часа. Темите за учебното съдържание са рамкови и нямат задължителна последователност. На учителя се предоставя свобода при подбора на методите и средствата на обучение за постигане на очакваните резултати. Съотношението между разпределението на часовете по различните дейности (упражнения, практически дейности и нови знания) е относително и приложението му зависи от конкретните условия в учебната практика. Успешно онагледяване на изучаваните предмети и обекти в уроците по изобразително изкуство в шести клас може да се осъществи чрез паметниците на културата и изкуствата, оставени от времето на Първата и Втората българска държава, както и периодът на българското Възраждане.

Подготовката на учениците в шести клас по изобразително изкуство, както и затвърждаването на усвоените теоретични знания, свързани с културното наследство може да се осъществява както в класната стая, така и извън училище под формата на:

- пленер- за възприемане на обекти от културно-историческото наследство в родния край и региона;
- посещение на музеи и галерии- за възприемане на творби на изобразителното изкуство;
- организиране на изложба с ученически творби- за представяне на резултати от проекти от индивидуална и колективна изобразителна дейност (рисушки, презентации и др.).

Изучаването на културно наследство в шести клас започва с темата за Архитектурата и изкуството във Византия. Като очаквани резултати от урока, ученикът трябва да умее да разпознава основни паметници на архитектурата на византийското изкуство. Да съпоставя елементи от ранната и късната античност. Да интерпретира в изобразителна задача полихромната мозайка. Като обект за онагледяване може да бъде църквата „Света София“ в Константинопол, а в днешна България има не малко запазени архитектурни паметници от времето на Византия. Голям брой ранновизантийски постройки са проучени на хълма Царевец във Велико Търново. Една от най-значителните сгради е перистилна сграда запазена пред северната фасада на царския дворец. Византийски гробници са открити в София, Пловдив, Варна, Сандански, Провадия и др.

Изучаването на културното наследство в шести клас е последвано от Романската архитектура и изкуство на католическа Европа. Като очаквани резултати ученикът трябва да умее да познава най-общо изкуството и архитектурата на Средновековието. Да коментира образци от Романското изкуство и архитектура и да ги интерпретира в изобразителна дейност. Да разграничава творби на изкуството и архитектурата от романския период на Средновековието. На ученика трябва да се даде възможност да разшири речника си с нови понятия за изобразителното изкуство и да прави заключения за живота на хората през Средновековието на база съхранена архитектура и артефакти. Като обекти за онагледяване на темите свързани с Романско изкуство могат да бъдат: Катедралата в Шпеер, Германия, Абатската църква в Корвей, Германия, църквата „Сент Етиен“ в Кан, Франция.

Темите, свързани с изучаване на културно наследство в шести клас са последвани от Готическото изкуство. Като очаквани резултати от ученика се изисква в най-общ план да разграничава творби на изкуството и архитектурата от готическия период на Средновековието. Да интерпретира в изобразителна дейност техниката витраж. Като обект за онагледяване на темата с ясно подчертани белези на Готическо изкуство може да бъдат представени: катедралата „Нотр Дам“ в Лаон, Франция, храмът „Мария ам Гещад“ във Виена или катедралата в Солсбъри, Англия. Единственият образец на готическата архитектура в България е римокатолическата катедрала „Св. Павел от Кръста“ в Русе.

Следващи теми, свързани с културно наследство в уроците по изобразително изкуство са архитектурата и изкуството на ранния, зрелия и късния Ренесанс. Като очаквани резултати от обучението се изисква ученикът да умее да разпознава основни произведения на художници от Италианския Ренесанс. Да изразява отношение към художествени произведения от Европейския

Ренесанс и да използва знанията си в изобразителната дейност. Обекти за онагледяване могат да бъдат произведения на Леонардо Да Винчи, Микеланджело Буонароти, Джото Ди Бондоне и др. Български паметници на културата от този период могат да бъдат посочени Боянската църква и Ивановските скални църкви. Предренесансовото изкуство в нашата родина е изпреварило времето си с нетипичните образи и фигури за изкуството на Средновековието. Интересен при изучаването на теченията в изобразителното изкуство е факта, че ако нашата родина не беше паднала под Турско робство, щяхме да преминем в епохата на Ренесанса още преди Италия.

Като нов раздел в уроците по изобразително изкуство в шести клас са изкуството на Първото и Второто българско царство. Като успешен метод за онагледяване на изучаваните обекти е организирането на екскурзия или пленер.

Един от забележителните паметници на културата от времето на Първата българска държава е уникалният скален релеф Мадарски конник. В региона има следи от живот още от каменно-медната епоха, както и следи от траки, римляни и ромеи. Обект за наблюдение от тази епоха могат да бъдат старите столици Плиска и Преслав. През осемте десетилетия, останали в историята ни като „Златния век“ са създадени изключително благоприятни условия за развитието на българската култура и изкуство. Столицата Плиска е една от най-представителните столици в ранно-средновековна Европа. Днешният комплекс включва: „Дворецът на хан Крум“, Малък и голям дворец, крепостни стени и Голямата базилика. В Плиска са открити разнообразни археологически находки, между които е кръст от три части, богато украсен със сцени от Новия завет, златни пръстени, медальони, обеци, керамика, фаянс, архитектурни фрагменти и др. Всички те са достъпни за наблюдение и изучаване на високото ниво на златарското изкуство през този период. Като обект за онагледяване от времето на Първото българско Царство е и старата столица Велики Преслав. Едно от забележителните постижения на проложно-декоративните изкуства през времето на Златния век е преславската рисувана керамика. Не по-малко интересни са иконните изображения. Един от ярките паметници на преславската керамична иконопис е иконостасът от Дворцовия манастир в столицата. Интерес представлява и откритото в близост до старата столица Преславско златно съкровище от XX век.

Като обект за наблюдение от времето на Второто българско царство може да бъде старата столица Велико Търново. Едно от най-значителните постижения на културата и изкуството от времето на Втората българска държава е развитието на Търновската живописна школа. Цялостно съхранен ансамбъл, принадлежащ към Търновската живописна школа, са уникалните фрески от Боянската църква. Многообразието от манастири, както и произведенията на керамиката през този период се отличават с голямо разнообразие и висока производителност. Скулптурата е най-ярко представена от релефната каменна пластика. Значително развитие достигнало и изкуството на дърворезбата.

Периодът на българското Възраждане е време на подчертан разцвет в архитектурното изкуство и строителството. Като обекти за наблюдение в урока по изобразително изкуство могат

да бъдат посочени възрожденските къщи в Котел, Копривщица, Пловдив, Трявна, Дряново, Арбанаси и др. Забележителен паметник на градската архитектура и обект за наблюдение в урока може да бъде Даскаловата къща в Трявна, Филаретовата къща в Жеравна, Куюмджиоглувата къща в Пловдив, Каблешковата къща в Копривщица и др. Едни от големите центрове на дърворезбарското изкуство от времето на българското Възраждане са Тревненската резбарска школа, както и Самоковската, Дебърската и Калоферската. Изключително виртуозна творба на резбарското изкуство и интересен обект за наблюдение със забележителната прецизност на изработка е Рафаиловият кръст.

В шести клас възприемането и анализът на изобразителни и архитектурни творби е незаменим фактор при изграждане на естетическия вкус и визуална култура на детската личност. Срещата с богатството на художественото ни наследство, както и с постиженията на българското и чуждестранно изкуство оказва благотворно влияние върху формирането на нравствените и морални критерии на младата личност, ще помогне ориентацията ѝ към все по-нарастващата необходимост от познания за различните видове изкуства и начините на тяхното естетическо присъствие и въздействие в заобикалящата ни съвременна реалност.

References:

1. Dobrev, D., The Art - History of Ideas, C, 2014
2. Law on National Education, SG, 2016
3. Law on Preschool and School Education, SG, 2016
4. Papazov, Bl., Fine Art - Methodology and Practice, P, 2017
5. Papazov, Bl., Cultural heritage on the Bulgarian lands, VT, 2009

Denitsa Spasova

*PhD student at Konstantin Preslavsky – University of Shumen
e-mail: denitsa_spasova@abv.bg*